

"Vahidiyet" , "Vahdaniyet" , "Ehadiyet" ve "Ferdiyet" kavramlarını ve farklarını genişçe açar mısınız?

Vahdaniyet ve **Vahidiyet** kavramları temelde aynı manayı ifade eder. Arasında bazı nüans farkları vardır. **Vahidiyet**; bütün mevcudat birinindir ve birine bakar ve birinin icadıdır.

Vahdaniyet ise; birlik, infirat, benzeri olmamak, tekessür ve tecezziden beri olmak anlamına Allah'ın bir sıfatıdır.

Demek ki her ikisi de; bir olan Allah'ı kabul etme anlamına gelir. Ancak Risale-i Nur mizanına göre aralarındaki teknik anlamda farklılığı şöyle sıralayabiliriz.

***Vahdaniyet**; Allah'ın zatına taalluk eden bir sıfattır. Zatının birliğidir.

***Vahidiyet** ise; Cenab-ı Hakk'ın isimlerine taalluk eden bir kavramdır. Yani isimlerin birliğidir.

***Vahdaniyet**; Allah'a imanla alakalı bir tevhit ifadesi olup, bir olan Allah'a inanma anlamına gelir.

***Vahidiyet** ise; yaratılışla ilgili olup, isimlerin fitrattaki umumi tezahürüne bakar.

***Vahdaniyet**; zatı ilahiye çağrışım yapan bir sıfat olmakla; mahlukatta ehadiyet anlamında Cenab-ı Hakk'ın zatının tecelliyatına bakar.

***Vahidiyet** ise; isimlerinin kainattaki genel ve umumi anlamda tezahürüne bakar.

***Vahdaniyet**; (Tefekkür açısından) zatı ilahiyeyi ilgilendirir. Bu ise idrakleri aşan mahdut bir sahadır.

***Vahidiyet** ise; tezahür ettiği mahlukatta tefekkür sahası olup, burada tahdit ve sınırlama yoktur.

***Vahdaniyet**; tevhit inancını temsil ettiğinden bir inanç ve iman şuurudur.

***Vahidiyet** ise; teknik anlamda bir marifet, ilim ve tefekkür melekesidir.

***Vahdaniyette** şüphe ve tereddüt; iman açısından ciddi bir zafiyet ve eksiklik. Ancak **Vahidiyet** hususunda eksiklik, cehalet ve gaflettir. Çünkü Vahidiyetin tezahüründe berzahlar, vesileler vardır. Ve tezahürat şümüllüdür. Bu ise hakikate geçmeye mani olan perdelerdir. Bu muvaffakiyet herkese nasip olmaya bilir.

***Vahdaniyet**; ekseriyetle kabul meselesi olup kalple ilgili bir iman halidir.

***Vahidiyet** ise; ilim ve akıl ile ilgili olup tefekkür mertebesidir.

***Vahdaniyet** zatı ilahinin birlenmesi ve eşi benzeri olmaması anlamındadır.

***Vahidiyet** ise; tezahürattaki bütün esma-i ilahiyenin birlenmesi olup, onların misli ve benzeri olmaması ve bir kaynaktan suduru anlamındadır.

***Vahdaniyet**; uluhiyet ile ilgili esas tabir olup, tebei olarak mahlukata bakar.

***Vahidiyet** ise; esas olarak mahlukattaki tezahür ilgili bir kavram olup, tebei olarak uluhiyete bakar.

Yani **Vahidiyet**; yaratılıştaki tezahüratın birliği, **vahdaniyet** ise; uluhiyet cihetiyle zatı ilahinin birliği anlamındadır.

Vahidiyet, külli tecelliyattır; **ehadiyet ise**, cüzi tecelliyattır. Buna, şöyle bir temsil ile bakabiliriz:

Mesela, büyük bir denizin üstüne, denizi ihata edecek kadar büyük harflerle kelime-i tevhit yazılsa, bu yazıyı okuyabilmek için, denizi kuşbakışı ihata edecek bir mevkie çıkmak lazımdır. Ama buna herkes tam güç yetiremeyeceği için, o yazıyı yazan zat, aynı manayı ve şekli ifade eden o yazıyı, denizin damlalarına da yazıyor. Böylece her nazar sahibi o denizin umumu üstündeki yazıyı damlalar vasıtası ile okuyor. Sonra o denizin üstündeki haşmetli yazıya intikal ediyor. Yoksa, damla olmasa, o yazıyı okuması mümkün değildir.

İşte, deniz kainattır, o yazı ise Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellisidir. Damla ve üstündeki aynı yazı ise, kainatın umumundaki o tecellilerin cüzündeki, yani her bir parçadaki, her bir fertteki tecellisidir. **Deniz, vahidiyeti; damla ise ehadiyeti temsil ediyor.**

Bütün nebatat veya umum çiçekler, **vahidiyeti** gösterir. Küçük ve tek bir çiçek ise, **ehadiyeti** gösterir.

Vahidiyet, azamet ve kibriyayı temsil eder; **ehadiyet ise**, cemal ve şefkati temsil eder.

Ferd: Bir olup, hem zâtında hem de sıfatlarında eşi ve benzeri olmayan. Bu isim Allah'ın birliğini ifade eder; eşi ve benzeri olmadığını ders verir.

Lem'alar'da, **Ferd** ismi için, "**Vâhid ve Ehad isimlerini tazammun eden bir isim-i âzam**" denilmektedir. Vahid ve Ehad isimleri de, Allah'ın birliğini ifade ederler. Fakat, Ferd ismi Vahid ve Ehad isimlerinden daha şümullüdür. Ehad ismi Allah'ın zâtının birliğini, Vahid ismi sıfatlarının eşi ve benzeri olmadığını ifade ederken, Ferd ismi her iki mânâyı da bünyesinde toplar. Buna göre, **Ferd** ismine, "**zâtında ve sıfatlarında şerikten, eşi ve benzeri olmaktan münezze olan yegâne zât**" şeklinde mana verilebilir.

Allah'ın isim ve sıfatlarının iki tarzda ve iki tecelli mahalli vardır.

Birisi: Kainatın umumu üzerinde büyük ve azametli tecelliyatıdır. **Diğeri ise:** Kainatın bir cüz'ünde ve cüz'isindeki küçük ve mütevazi tecelliyatıdır.

Kainatın umumunda tecelli eden o isim ve sıfatlar, çok azametli ve Kibriyalı olmasından, okunması ve ihata edilmesi herkese müyesser olmuyor. Onun için Allah, o kainatın umumundaki Azametli ve Kibriyalı olan tecelli yazısını herkesin rahat ve kolaylıkla okuyabileceği boyutlara indiriyor.

İşte, kainatın umumunda azamet ve Kibriya ile tecelli eden isim ve sıfatlarına vahidiyet denir. Onun küçük bir modeli hükmünde olan cüz'ündeki tecelliyatına da ehadiyet denir.

Vahidiyet: Külli ve umumi tecelliyattır. **Ehadiyet ise;** cüzi ve hususi bir tecelliyattır.

Bu hakikate, şöyle bir temsil ile bakabiliriz.

Mesela, büyük bir denizin üstüne, denizi ihata edecek kadar büyük harflerle kelime-i tevhit yazılsa, bu yazıyı okuyabilmek için, denizi kuşbakışı ihata edecek bir mevkie çıkmak lazımdır. Ama buna herkes tam güç yetiremeyeceği için, o yazıyı yazan zat, aynı manayı ve şekli ifade eden o yazıyı denizin damlalarına da yazıyor. Böylece her nazar sahibi o denizin umumu üstündeki yazıyı damlalar vasıtası ile okuyor. Sonra o denizin üstündeki haşmetli yazıya intikal ediyor. Yoksa, damla olmasa, o yazıyı okuması mümkün değildir

İşte, deniz kainattır. O yazı ise Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellisidir. Damla ve üstündeki aynı yazı ise, kainatın umumundaki o tecellilerin cüzündeki tecellisidir. Deniz, vahidiyeti; damla ise ehadiyeti temsil ediyor. Bütün nebatat veya umum çiçekler, vahidiyeti gösterir. Küçük ve tek bir çiçek ise, ehadiyeti gösterir. Vahidiyet, Azamet ve Kibriya'yı temsil eder; Ehadiyet ise, cemel ve şefkati temsil eder.

Ehadiyet parçada tecelli eden tevhit iken, **vahidiyet** bütünde tecelli eden tevhitir. **Ferd** ise her ikisini cem eden, yani parça ve bütünü toplayan bir tevhid algısıdır.